

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Ο νομικός πολιτισμός ως συνταγματικός πολιτισμός.	Σελ.
<i>A' Εισαγωγή.</i>	
α) <i>Ο ελληνορρωμαϊκός και ιουδαιοχριστιανικός πολιτισμός.</i>	15
β) <i>Ο ευρωπαϊκός νομικός πολιτισμός.</i>	17
γ) <i>Civilisation και Culture.</i>	18
<i>B' Πώς προσδιορίζεται ο νομικός πολιτισμός.</i>	
α) <i>Η εποχή του συνταγματισμού.</i>	21
β) <i>Εντέθεν, ένταξη των κανόνων δικαίου σε ιεραρχική κλίμακα.</i>	23
<i>Γ' Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως όχημα για την ανέλιξη του νομικού πολιτισμού.</i>	
α) <i>Ο Οικουμενισμός (Universalisme) των δικαιωμάτων του ανθρώπου.</i>	26
β) <i>Η Οικουμενικοποίηση ή Διεθνοποίηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου (Universalisation - Internationalisation).</i>	28
γ) <i>Η αδύνατη Οικουμενικότητα (Universalité) των δικαιωμάτων του ανθρώπου.</i>	30
αα) <i>Η ιδιαιτερότητα των δικαιωμάτων του ανθρώπου δυτικού τύπου.</i>	31
1. <i>Ο σεβασμός της διαφορετικότητας του άλλου.</i>	35
α. <i>Η αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών.</i>	36
β. <i>Ο σεβασμός της πολιτισμικής διαφορετικότητας.</i>	37
γ. <i>Ο πολιτισμικός σχετικισμός (relativisme culturel).</i>	47
2. <i>Τα δικαιώματα του ανθρώπου απηχούν δυτικό πνευματικό πολιτισμό.</i>	
α. <i>Γενικά.</i>	49
β. <i>Οι αραβο-μουσουλμανικές κοινωνίες απορρίπτουν τα δικαιώματα αυτά.</i>	55

<i>c. Άλλες βάσεις απόρριψης της οικουμενικότητας.</i>	65
<i>ββ) Ο “Νόμος του Ισλάμ” ως παράδειγμα.</i>	67
<i>γγ) Τα δικαιώματα του ανθρώπου δυτικού τύπου δεν μπορούν να επιβληθούν σε μη δυτικές κοινωνίες.</i>	80
<i>δδ) Η περιορισμένη οικουμενικότητα των δικαιωμάτων δυτικού τύπου.</i>	
<i>1. Γενικά.</i>	82
<i>2. Το αδιαίρετο των δικαιωμάτων δεν οδηγεί στην οικουμενικότητα αυτών.</i>	97
<i>Δ’ Ο ευρωπαϊκός συνταγματικός πολιτισμός.</i>	99

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Παράγοντες που διαμορφώνουν το παρόν του ευρωπαϊκού συνταγματικού πολιτισμού.

<i>A’ Η ευρωπαϊκή νομολογία ως εφαλτήριο αναβάθμισης του επιπέδου του συνταγματικού πολιτισμού.</i>	
<i>α) Η ανάδυση της ευρωπαϊκής νομολογίας σε κανόνα αναφοράς.</i>	104
<i>β) Διεθνοποίηση και ομογενοποίηση του ευρωπαϊκού δικαίου – Χώρες Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.</i>	110
<i>B’ Η αναβαθμισμένη “ευρωπαϊκή Κοινότητα Δικαίου”.</i>	112
<i>Γ’ Οι κύριες συνιστώσες του ευρωπαϊκού συνταγματικού πολιτισμού.</i>	119
<i>α) Η συνταγματική κατοχύρωση των δικαιωμάτων του ανθρώπου.</i>	120
<i>β) Ο έλεγχος της συνταγματικότητας.</i>	120
<i>γ) Το ουσιαστικό κράτος δικαίου και η αρχή της αναλογικότητας.</i>	120
<i>δ) Η ασφάλεια δικαίου και η προστατευόμενη εμπιστοσύνη.</i>	120
<i>ε) Η προϊούσα δικονομοποίηση του δικαίου (pro-céduralisation du droit).</i>	120
<i>στ) Η επιείκεια, κανόνας αναφοράς.</i>	121
<i>ζ) Ο αυξημένος ρόλος του δικαστή.</i>	122
<i>η) Οι “θετικές υποχρεώσεις” του κράτους.</i>	122
<i>θ) Το δικαίωμα στην ασφάλεια (droit à la sécurité).</i>	124

ι) Οι αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, της προφύλαξης και της πρόληψης.	124
ια) Το συμπεφωνημένο δίκαιο (<i>droit négocié</i>).	125
Δ' Η εντεύθεν επικαιρότητα της σκέψης του Voltaire.	126

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Οι προοπτικές του ευρωπαϊκού συνταγματικού πολιτισμού.

Α' Δικαιώματα μεμονωμένων ατόμων και δικαιώματα συλλογικής δράσης.	129
Β' Συλλογικά δικαιώματα τοπικών ή και ευρύτερων κοινωνιών και μειονοτήτων.	133
Γ' Η οικουμενικότητα των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην υπηρεσία της εξωτερικής πολιτικής.	
α) Η διαδρομή της Οικουμενικής Διακήρυξης του ΟΗΕ του 1948.	137
β) Η οικουμενικότητα των ΔτΑ απέκτησε και πολιτικό χρώμα.	138
γ) Μαζικές παραβιάσεις των συλλογικών δικαιωμάτων.	139
Δ' Ανιχνεύονται σήμερα αντίθετες τάσεις;	145

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Το κεκτημένο του ευρωπαϊκού συνταγματικού πολιτισμού.

Τα όρια του αναθεωρητικού οργάνου στο χώρο των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων

Α' Η τάση διαρκούς ενίσχυσης της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου.	149
Β' Διεθνή συμβατικά κείμενα περί Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.	151
Γ' Το ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο.	
α) Η αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου.	159
β) Ο θεσμός της προδικαστικής παραπομπής.	159
γ) Το άρθρο 6 ΣυνθΕΕ	160
δ) Αναθεώρηση Συνταγμάτων πριν από την κύρωση νέου πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου.	160
Δ' Δεσμεύσεις εκ του άρθρου 110 Σ.	163
α) Οι μη αναθεωρούμενες διατάξεις περί ατομικών δικαιωμάτων.	164

<i>β) Οι δυνάμενες να αναθεωρηθούν διατάξεις περί ατομικών δικαιωμάτων.</i>	167
<i>αα. Δεν μπορούν να καταργηθούν.</i>	167
<i>ββ. Μόνον βελτιώσεις επιδέχονται.</i>	170
<i>γ) Το κεκτημένο του ευρωπαϊκού συνταγματικού πολιτισμού.</i>	173
Ευρετήριο καθ' ύλην	177
Index αποφάσεων	184
Βιβλιογραφία	185
Περιεχόμενα	231